

**ESSENCE, SOURCES AND TYPES
OF COMPLIANCE RISKS OF ENTERPRISES
IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

**СУТНІСТЬ, ДЖЕРЕЛА
ТА ВИДИ КОМПЛАЄНС-РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВ
В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Bohdan Lukianchuk¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-630-0-17>

У сучасних умовах глобалізації фінансових ринків, посилення транскордонного регуляторного нагляду та прискореного переходу до принципів сталого розвитку комплаєнс-ризиків страхових компаній остаточно набули стратегічного характеру і визначають не лише поточну фінансову стійкість, а й саме право страховика на існування в довгостроковій перспективі [1, с. 12-14; 2, с. 8; 4, с. 37-41].

Комплаєнс-ризик – це комплексний ризик невідповідності діяльності компанії зовнішнім вимогам, внутрішнім політикам та суспільним очікуванням щодо доброчесної поведінки. Його реалізація призводить до багатопланових втрат: фінансових (штрафи, додаткові капітальні вимоги), репутаційних (відтік клієнтів, падіння довіри), операційних (обмеження чи призупинення ліцензії) та стратегічних (закриття доступу до перестраховування, виключення з «зелених» фондів) [1, с. 15; 4, с. 44-46].

Комплаєнс-ризик має подвійну (екзогенно-ендогенну) природу: зовнішній регуляторний тиск посилюється внутрішніми слабкостями [1, с. 18-19; 2, с. 10; 3, с. 4-6].

Класифікація комплаєнс-ризиків за природою їх виникнення виділяє чотири взаємопов'язані групи:

1. Операційні комплаєнс-ризиків (помилки в KYC/CDD, пропуски санкційного скринінгу, збої автоматизованих систем).
2. Правові (регуляторні) ризиків (невідповідність МСФЗ 17, порушення ліцензійних умов, низька якість регуляторної звітності).
3. Етичні ризиків (конфлікти інтересів, непрозорі комісійні схеми, маніпуляція даними) [3, с. 9-12].
4. ESG-специфічні комплаєнс-ризиків (кліматичні, соціальні та управлінські порушення, що вже прямо віднесені регуляторами до категорії комплаєнс-ризиків) [4, с. 52-55].

¹ Lesya Ukrainka Volyn National University, Ukraine

Усі групи мають каскадний ефект: одна внутрішня помилка запускає ланцюг, що завершується штрафами, скандалами, відтоком клієнтів і, в кінцевому підсумку, падінням капіталізації та загрозою ліцензії [1, с. 22-23; 2, с. 14].

Зовнішні джерела комплаєнс-ризиків створюють єдине транскордонне регуляторне поле, де порушення в одній країні одразу б'є по всій компанії [4, с. 38-42]:

- постійно оновлювані санкції (OFAC, ЄС, ООН);
- нові стандарти звітності (МСФЗ 17 та 9);
- вимоги сталого фінансування (SFDR, CSRD, EU Taxonomy);
- кліматичні правила (TCFD, оцінка фізичних і перехідних ризиків);
- майбутній Solvency II-подібний режим в Україні з обов'язковим урахуванням нефінансових ризиків у капіталі.

Порушення в одній юрисдикції миттєво резонує в усій групі компаній, призводить до відмови перестраховиків (Munich Re, Swiss Re, Hannover Re) та закриття доступу до європейського і глобального капіталу [4, с. 41, 47].

Внутрішні (ендогенні) джерела залишаються повністю керованими і є ключовим фактором, що визначає ступінь вразливості компанії до зовнішнього тиску. До них належать слабка корпоративна культура й відсутність «Tone from the Top» [3, с. 7-10], недостатня кваліфікація та плинність персоналу, низький рівень автоматизації комплаєнс-процесів, формальне місце комплаєнс-функції в організаційній структурі, неврахування нефінансових ризиків у технічних резервах і капітальному плануванні, а також розбіжність між заявленими ESG-характеристиками продуктів і їх реальним змістом.

Саме внутрішні слабкості перетворюють зовнішні вимоги на джерело втрат. І навпаки: системне усунення ендогенних джерел (через автоматизацію, підвищення незалежності комплаєнс-функції, формування культури відкритості) дозволяє компанії не лише уникати санкцій, а й отримувати конкурентні переваги: нижчу вартість капіталу, кращі умови перестраховування, лояльність нового покоління клієнтів та інвесторів [1, с. 25-27; 3, с. 15-18].

Отже, ефективне управління комплаєнс-ризиками можливе лише за умови одночасної та збалансованої роботи на двох фронтах: проактивного відстеження та впровадження всіх зовнішніх вимог і системного усунення внутрішніх вразливостей. Тільки при такому підході комплаєнс-ризики перестають бути постійною загрозою і трансформуються в потужний внутрішній драйвер стійкості, конкурентоспроможності та довгострокової вартості страхової компанії в умовах сталого розвитку та нового регуляторного ландшафту [1, с. 30-32; 2, с. 16; 4, с. 58-60].

Список використаних джерел:

1. COSO *Enterprise Risk Management – Integrating with Strategy and Performance*. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. 2017. URL: <https://www.coso.org/guidance-erm> (дата звернення: 14.11.2025).
2. ISO 31000:2018 *Risk management – Guidelines*. International Organization for Standardization. 2018. URL: <https://www.iso.org/standard/65694.html> (дата звернення: 14.11.2025).
3. Hickman E., Brener A. The Senior Managers and Certification Regime in UK practice and global context. *Journal of Banking Regulation*. 2025. vol. 26, № 1, pp. 1-25. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41261-024-00263-W>.
4. EIOPA *Annual Report 2024*. European Insurance and Occupational Pensions Authority. 2025. URL: https://www.eiopa.europa.eu/publications/annual-report-2024_en (дата звернення: 14.11.2025).